

Pan Jan Litomiský

„No, tak hlavně bych přál svým dětem, aby si uchovaly svobodu a nikdy nemusely zažít pronásledování pro své přesvědčení.“

Zpracovaly: Kateřina Válalová, Simona Vyskočilová, Michaela Vališová

Pod vedením: p. Ing. Miroslava Pauluse

Škola: Gymnázium Jihlava

Životní příběh

Pan Jan Litomiský se narodil 19. 8. 1943 v Praze. Jeho tatínek byl technickým úředníkem v ČKD, maminka, která pocházela z Vyskytné, kam se také po pár letech přestěhovali, měla až do roku 1946 na starost domácnost.

V tento čas se narodil jeho jediný mladší bratr Vladimír a poté se přestěhovali opět do Prahy. „Neustále jsme mezi Prahou a Vyskytnou.“ V Praze bydleli ve vile, která byla rozdělena mezi jeho tatínka a strýce. Mezi jejich pražské hračky patřil „eroplán“, takové šlapací autíčko, které bylo ve tvaru letadla, dále měli medvědy.

Mezi vzpomínky pana Litomiského na dětství patří i konec války, kdy mu byly dva roky. „Ono, neustále se o těch událostech v rodině vyprávělo, takže člověk pak nevěděl, co si skutečně pamatuje a co ví z toho vyprávění.“ Kolem roku 1945 byly ve Vyskytné velké zástupy zajatců z Německa, kteří tam tábořili a k nim domů si chodili pro vodu. „Tady třeba, když babička nesla prasadům brambory, tak oni jí to snědli z tý putny a babička potom jim upekla chleba.“ „Já jsem si vždycky nechal namazat krajíc chleba a šel jsem na zápraží a někomu jsem to dal a stál tam ruský voják, ten je hlídal a tomu se to nelíbilo, tak potom začal hrozit mamince, že mě zastřelí, když budu dál za těma Němcema chodit. Rusové, kteří osvobodili ČSR, takzvaná „Malinovského armáda“, se chovali různě, jedni třeba kradli nebo pronásledovali ženy, ale jiní byli zase milí a solidní. „Já si jenom pamatuju, jak mě jeden ten Rudoarmějec vozil tady kolem pomníku na koni.“

Vyhrožující ruský voják

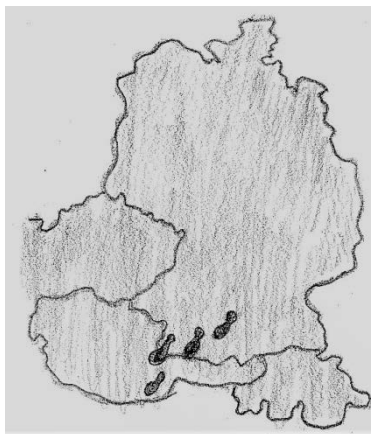
Pan Litomiský je evangelík a do kostela v Opatově chodili bez omezení, stejně jako opatovští katolíci zase chodili do Vyskytné. V Praze se zapojili do sboru v Nuslích, kde také probíhala náboženská výchova, nedělní škola a podobně. Do školy chodil v Praze v Podolí a následně na Jedenáctiletku Na Remenkově ulici. Absolvoval také vysokoškolské vzdělání zemědělské.

Po škole začal hned pracovat. „Tenkrát to fungovalo tak, že byly takzvané umístěnky, že člověk nemohl si vybrat místo, kam nastoupí, ale nějaká komise někam přidělila, já už nevím, jak to přesně probíhalo.“ Pan Litomiský dostal tenkrát umístěnku do Jednotného zemědělského družstva Lažiště poblíž Prachatic. Jenže zde proň neměli ubytování a musel by bydlet v cizí rodině, proto si vyjednal místo ve zdejším družstvu. Ve chvíli, kdy se dostali k moci komunisté, probíhala druhá pozemková reforma. „Oni měli zásadu, že ten, kdo nepracuje na půdě a pronajímá ji, tak nesmí vlastnit víc než 4 hektary.“ Jelikož jeho maminka byla teď v Praze a její bratr Oldřich učil, bylo jasné, že se ani jeden z nich nebude hospodařit, avšak jeho dědeček daroval jeho mamince už za války budovu, bývalou poštovnu, ve které nyní bydlí a která byla zčásti pronajatá. K tomu dostala sedm hektarů polí a kousek lesa. „Tady proběhla nějaká komise a ta rozhodla, že mamince tři hektary vykoupí a čtyři hektary jí ponechají. Náhradu za „vykoupěný“ majetek ovšem neposkytli a vraceli vše rodině Litomiských až v restituci. Podobně na tom byl i tatínek pana Litomiského.

Domeček Litomiských

V době komunismu navštívil Rakousko nebo Německo. Do Rakouska jel na pozvání ještě jako student „To tenkrát to bylo taky zajímavý, protože na Západ se normálně cestovat nesmělo, ale v těch 60. letech komunisté umožňovali, pokud někdo ze Západu mě pozval a zavázal se, že bude hradit můj pobyt tam, tak umožnili návštěvu. Bylo to maximálně na třicet dní.“ Neexistoval pas, ale pouze nějaké papíry, na kterých bylo napsané, že konkrétní osoba má právo tak dlouho někde pobývat. „Oni tenkrát nevystavovali pas, ale takový lejstro. Vypadalo to jako vysvědčení a tam psali, že ta a ta osoba má právo opustit republiku po dobu třiceti dnů, a i země určení tam byla napsaná.“ Mezi Rakouskem a Německem se hranice přecházely naprosto volně, avšak když přecházel pan Litomiský...: „Tak jednou mě taky vzal na ten výlet takhle s sebou a šli jsme přes hranice a já jsem mu ukázal tam tomu rakouskému celníkovi ten papír a on na to koukal a říkal: „ No toto jsem ještě v životě neviděl,“ a pak pořád tvrdil, že mi tam musí dát razítko, a já jsem mu vysvětloval, že když mi dá razítko, tak že z toho budu mít průšvih doma, a tak, že aby mě pustil bez razítka, a tak jsem mu musel dát čestný slovo rukou daný mu slíbit, že se večer zase přes ten přechod vrátím zpátky a tím byl už spokojenej.“ Občas jezdil do NDR, jednou byl v Polsku a Jugoslávii a to s JZD.

Přechod rakousko-německých hranic

Roku 1968 vznikaly nebo se obnovovaly různé organizace, pan Litomiský se stal členem Juveny, což byla organizace mladých zemědělců. S nimi jel na exkurzi do západního Německa „To bylo právě před tím, než přišli Rusové, takže já jsem jednadvacátý srpen prožíval v západním Německu.“ Teprve po deseti dnech se vrátil a viděl, co se tady dělo. „Ale informace jsme měli dobré, protože tam v Německu, tam jednak psal tisk, jednak ti lidé, kteří nás doprovázeli, tak s námi hovořili, takže jsme nebyli nijak odtrženi.“

Během svého studia se prostřednictvím hudební mládeže seznámil s Ivanem Medkem. Toto sdružení se zajímalo o lidi se zaujetím o klasickou hudbu a zároveň se tam vedly debaty na společenská témata, později i na politická. „Už před rokem 68 se tam hovořilo o celkem otevřeně o politice.“ Právě roku 1968 se s panem Medkem více sblížil. „On tam přinesl nějaký dopis, kterým se obracel na tehdejší vládu s požadavkem, aby katoličtí biskupové byli propuštěni z internace.“ Kolem padesátých let byla komunistická strana proti církevní politice, spoustu biskupů a představitelů řadů odsoudili do vězení. I ti, co byli později propuštěni nebo vůbec ve vězení nebyli, tak byli přemístěni do odlehlých oblastí a nesměli opouštět předepsané bydliště. „Typicky to bylo třeba pro kardinála Berana, ale ten už mezitím, mu dovolili odjet do Říma, ale s podmínkou, že se nevrátí. Ale byli biskupové, jako například Trochta nebo to byl litoměřický biskup nebo Hlouch, to byl budějovický, já teď nevím

možná i brněnský biskup ještě byl v té době, kteří byli internováni a vlastně teprve v průběhu toho 68. roku nějak se dočasně mohli vrátit do svých diecézí, ale ještě to nebylo úplně svobodné.“

Pan Litomiský podepsal tehdy Ivanu Medkovi petici. V novinách vyšel článek, který pana Litomiského zaujal: „A tam vyšel článek, od Václava Havla, že by bylo dobře založit nekomunistickou politickou stranu.“ a následně projevil panu Medkovi svůj zájem o vstup do takovéto strany. Pan Medek ho však odmítl s tím, že teď není ten pravý čas a ať počká. Buď se stranu pokusí založit, nebo společně vstoupí do Lidové strany. Nakonec zvolili druhou možnost. Díky této volbě se dostal kolem jednadvacátého srpna do okresního a krajského výboru v Budějovicích. Během jednoho roku se dvakrát změnilo vedení. „Hlavně ten krajský výbor neustále přijímal usnesení o tom, že schvalujeme okupaci Sovětskou armádou a různá loajální prohlášení vůči komunistům.“ Toto byl důvod, proč pan Litomiský ze strany odešel.

Před tím, než vznikla Charta 77, se již stýkal s různými rodinami, které patřily ke kulturní opozici. Například rodina Němcova, svérázní a vzdělaní katolíci, kteří spolupracovali s „undergroundem“. Občas chodil k Janu Sokolovi, který míval bytové semináře. „Anebo Jan Sokol třeba, ten měl různé bytové semináře, tak když jsem měl čas, tak jsem občas se na to přišel podívat.“ Mimoto se sblížil s faráři z Českobratrské církve evangelické, kteří se snažili pojímat církevní činnost moderněji. V Opatově působili manželé Kašparovi, kteří se znali se Svatoplukem Karáskem, Milošem Rejchrtem, nebo Petrem Brodským. Tyto zmíněné znal a setkával se s nimi i pan Litomiský. „Jsem vlastně s tou nekomunistickou opozicí od počátku spolupracoval.“ Poté se pan Litomiský dozvěděl o prohlášení Charty 77, a to z novin, konkrétně z Rudého práva. Když začala kampaň, odjel do Prahy za již zmíněnou rodinou Němcových, aby se optal, co se děje. Zde potkal Svatopluka Karáska, který mu nabídl podepsání Charty. A tak ji podepsal. „...a tam jsem potkal Svátku Karáska, ten mi nabídl, abych Chartu podepsal, a tak jsem ji podepsal taky.“

Byl členem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. „To je výbor, který vznikl rámci společenství Charty, a jeho úkolem bylo sledovat hlavně politické procesy nebo policejní pronásledování lidí, kteří byli stíháni nebo šikanováni za svoje buď politické názory, nebo náboženské přesvědčení, popřípadě kulturní činnost.“ V této době za ním jezdili mladí chartisté z Brna a společně sledovali případy pronásledovaných katolíků nebo členů undergroundu. Pokaždé museli navštívit rodiny, advokáty (pouze se souhlasem rodiny). Museli zjistit konkrétní údaje z těch procesů, občas měli snahu se těch procesů účastnit. Formálně byly veřejné, ale většinou různými machinacemi bylo zabráněno, aby se veřejnost mohla zúčastnit. Za tuto činnost byl pan Litomiský odsouzen na tři roky do vězení a dva roky ochranného dohledu.

Vězení

Ve vězení se seznámil s panem Františkem Lízou, který byl propuštěn o něco dříve než pan Litomiský, a potom, když ho pouštěli z vězení, tak si pro něj přijel svým autem a odvezl ho domů. Znal i jeho současnou manželku, seznámil je a oni usoudili, že by bylo vhodné, aby se vzali. Poté se ještě několikrát potkali, ale bylo to složité, protože pan Litomiský měl pořád ochranný dohled, tak nemohl moc cestovat. Během ochranného dohledu mohla policie kdykoliv přijít do bytu a kontrolovat, kdo tam je a co se děje. To s ním ještě bydlela jeho maminka a měla pro sebe vyhrazený pokoj. Zpočátku se stávalo, že někdy chodili i v noci na kontrolu a chodili i do jejího pokoje. Jeho mamince se to pochopitelně nelíbilo a tenkrát se proti tomu ohradila. Podala stížnost okresnímu prokurátorovi Vyhnálkovi. Ten uznal, že je stížnost oprávněná, a od té doby to obtěžování přestalo. „Oni respektovali, že prostě ten pokoj byl její a že tam nechodili prostě.“

Dárek od Václava Havla

„Jaké byly Vaše pocity při rozdělení Československé republiky?“ ptali jsme se ho. Československo měl rád a cítil se jako Čechoslovák, takže na jedné straně ho to mrzelo na druhé straně, když poznal tu situaci, tak byl v podstatě rád, že to proběhlo takhle mírumilovně, nakonec se ukázalo, že vztahy mezi námi jsou lepší.

Od té doby žije spokojeně se svojí paní v domečku ve Vyskytné.

Panu Litomiskému moc děkujeme.

